

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om familjepensioner som beviljas utifrån extra konstnärspensioner

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att det stiftas en lag om familjepensioner som beviljas utifrån extra konstnärspensioner. Samtidigt upphävs statsrådets beslut om extra familjepensioner i anslutning till extra konstnärspensioner. Propositionen hänför sig till lagen om extra konstnärspensioner som trädde i kraft 2016.

Den föreslagna lagstiftningen motsvarar bestämmelserna om familjepensioner i pensionslagen för den offentliga sektorn. Dessutom beaktas vissa särdrag som uppkommit i praxis.

Verkställandet av familjepensionerna ska skötas av Keva.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2018.

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Lagstiftning och praxis

Statens konstnärspensioner har sedan 1800-talet betalats till skapande eller återgivande konstnärer såsom särskild erkänsla av staten. Senare tillkom möjligheten att även bevilja familjepensioner efter den som beviljats extra konstnärspension. Bestämmelser om extra familjepensioner i anslutning till extra konstnärspension har utfärdats genom statsrådets beslut av den 28 februari 1974 (Srb 216/1974). Familjepension kan beviljas inom ramen för statsbudgeten. På de åldergränser och fördelningsprinciper som ansluter sig till dem har man dock tillämpat bestämmelser i enlighet med senare tillkomna pensionslagar.

Syftet med familjepensioner är att trygga den efterlevande makens och barnens utkomst efter familjeförsörjarens död. Familjepensionerna består av barnpension och pension för efterlevande make. Rätt till barnpension vid förmånslåtarens död har ett barn som inte har fyllt 18 år och som är barn till förmånslåtare och barn till den efterlevande maken och som bodde i samma hushåll som förmånslåtare och den efterlevande maken vid förmånslåtarens död. Med ett eget barn jämställs ett adoptivbarn och ett barn till vilket förmånslåtare vid sin död var skyldigt att betala förmånslåtarens underhållsbidrag. Rätt till barnpension kan inte uppkomma efter flera än två föräldrar samtidigt.

Rätt till pension för den efterlevande maken (dvs. änkan eller änklungen) har en efterlevande make som har eller har haft ett barn med förmånslåtare, om äktenskapet har ingåtts före förmånslåtarens fyllt 65 år. Även om de inte har eller har haft ett gemensamt barn, kan den efterlevande maken ha rätt till efterlevandepension. I så fall krävs det att äktenskapet har ingåtts innan förmånslåtarens fyllt 65 och den efterlevande maken 50 år, att äktenskapet fram till förmånslåtarens död har fortgått i minst fem år och att den efterlevande vid förmånslåtarens död har fyllt 50 år eller en längre tid varit arbetsoförmögen. Rätten till pension för efterlevande make upphör, om den efterlevande maken ingår ett nytt äktenskap före fyllda 50 år.

Pensionen uppgår till ett belopp som är hälften av konstnärspensionens belopp, om det finns en enda förmånstagare och till fullt belopp, om det finns två eller flera förmånstagare. Enligt bestämmelserna om fördelningsprinciperna för pensionen minskar beloppet för den efterlevande maken i takt med att beloppet för barnens del ökar. Pensionerna justeras då antalet förmånstagare förändras i och med att de förlorar rätten till pension så som redogjorts för ovan.

Därutöver ska enligt statsrådets beslut på familjepensioner i tillämpliga delar tillämpas de bestämmelser som ingår i gällande statsrådsbeslut av den 30 december 1959 om extra pensioner. Det beslutet begränsar beviljandet av familjepension för sådana personer, vars utkomst inte är beroende av pensionen eller som inte har anslutit sig till en pensionskassa eller tagit en grupp-pensionsförsäkring, om det givits möjlighet till detta.

Beslut om familjepensioner fattas av undervisnings- och kulturministeriet. Ärenden gällande familjepensioner anhängiggörs på ansökan av den efterlevande maken. Det görs ungefär 15 ansökningar per år. Innan ministeriet fattar beslut, utreds den efterlevande makens utkomst-möjligheter. Enligt den praxis som tillämpas vid undervisnings- och kulturministeriet, anses ifrågasvarande persons utkomstmöjligheter tryggade utan familjepension som grundar sig på konstnärspension, om den efterlevande makens sammanlagda inkomster överskridit 2000 euro per månad. Ca en fjärdedel av ansökningarna avslås.

I statsbudgeten för 2017 har det reserverats ca 1,1 miljoner euro för utbetalning av familjepensioner på grund av extra konstnärspension. Pension utbetalas till ca 170 personer per år. De som får pensionen är framför allt änkor eller änklingar efter konstnärer. Ansökningar om barnpension görs inte ens en gång per år. Det ringa antalet barnpensioner beror på att de som får konstnärspension i regel överskridit sin individuella pensionsålder. Endast i ett fåtal undantagsfall har konstnärspension beviljats personer under 60 år.

Pensionen betalas av Keva. Förr svarade Statskontoret för pensioner som utbetalas ur statliga medel. Keva är en offentligrättslig pensionsanstalt som sköter kommunernas, församlingarnas och statens pensioner. Staten ersätter särskilt Keva för sådana kostnader som uppstår på grund av skötseln av statliga pensioner.

1.2 Bedömning av nuläget

Det gällande statsrådsbeslutet uppfyller inte grundlagens krav. Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen ska genom lag utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter. Rätten till pension är en sådan rättighet. Det gällande författningsgrunden, som baserar sig på statsrådets beslut, är således otillräcklig eftersom det dessutom varit nödvändigt att komplettera den med etablerad praxis. Dessutom måste man beakta hur pensionssystemet utvecklats på ett allmänt plan. Det föreslås därför att det stiftas en lag om extra konstnärspensioner. I övrigt föreligger inga skäl till betydande ändringar.

2 Målsättning och de viktigaste förslagen

2.1 Målsättning och de viktigaste förslagen

I propositionen föreslås att det stiftas en lag om familjepensioner som beviljas på grund av extra konstnärspension. Lagförslaget har skrivits med utgångspunkt i bestämmelserna om familjepension i pensionslagen för den offentliga sektorn (81/2016). Bestämmelserna om familjepensioner i olika pensionslagar är inte enhetliga.

Den viktigaste förändringen är att familjepensionen enligt förslaget inte länge är underställd prövning, utan den som uppfyller de villkor som föreskrivs i lagen skulle få den på ansökan. Samtidigt kan verkställigheten av familjepensionerna helt överföras på Keva.

Den viktigaste skillnaden jämfört med pensionslagen för den offentliga sektorn är den inkomstgräns som den efterlevande maken inte får överskrida om han eller hon ska ha rätt till efterlevandepension. Gränsen föreslås vara bunden till den extra konstnärspensionens belopp. I andra lagar om familjepensioner finns bestämmelser om arrangemang för en harmonisering av familjepensionen, där efterlevandepensionens belopp beror på förmånsåldarens inkomster i relation till den efterlevande makens inkomster. En annan betydelsefull skillnad är att förslaget inte ger en tidigare make rätt till efterlevandepension, även om han eller hon skulle ha haft rätt till underhåll av den avlidne mottagaren av extra konstnärspension. Antalet personer som får underhåll är ringa, och därmed skulle bestämmelserna bli tillämpliga ytterst sällan.

2.2 Alternativ

Man skulle kunna ansluta familjepensioner som grundar sig på extra konstnärspension till det allmänna pensionssystemet, och då skulle man tillämpa bestämmelserna för samtliga familjepensioner på dem. Extra konstnärspension är emellertid till sin rättsliga karaktär olik pensionerna inom de allmänna pensionssystemen. Extra konstnärspension tjänar man inte ihop till enligt hur länge man är i arbete eller i tjänst, och inte heller är det något man själv sparar ihop till, utan det handlar om en behovsprövad förmån. Detta påverkar också finansieringen av

pensionerna, eftersom utgångspunkten är att pensioner som tjänats in ska betalas ut, medan statsbudgetens ram sätter en gräns för befullmäktigandet att betala ut extra konstnärspensioner.

Man kunde också slopa familjepensionerna i anslutning till extra konstnärspensioner. Det årliga antalet ansökningar om familjepension är ca en tredjedel av antalet extra konstnärspensioner som beviljas, och ca en fjärdedel av dessa ansökningar förkastas, eftersom änkans eller änklings utkomst redan är tryggad genom andra pensioner eller inkomster. De efterlevande makarnas utkomst har förbättrats på grund av de pensioner de själva tjänat in. I framtiden kommer familjepensioner som beviljas på grund av extra konstnärspension att spela allt mindre roll som när det gäller tryggheten av utkomsten för de efterlevande. Därtill finns det möjligheter att genom frivilliga arrangemang, såsom livförsäkring, till skälig pris själv trygga utkomsten för de sina.

3 Propositionens konsekvenser

3.1 Ekonomiska konsekvenser

Propositionen har inga särskilda ekonomiska konsekvenser, eftersom den inte väsentligt förändrar nuläget. Förslaget är i enlighet med statens budgetram för 2018, eftersom familjepensionerna grundar sig på de extra konstnärspensioner som redan ingår i statsbudgeten.

Familjepensioner som beviljas efter en person som fått extra konstnärspension betalas till 170 personer. Uppskattningsvis utbetalas det familjepensioner till ett belopp om ca 1,1, miljoner euro i året. Rätten till familjepension ökar inte med anledning av denna proposition.

3.2 Konsekvenser för myndigheterna

Enligt förslaget överförs genom lagen beviljandet av familjepensioner i anslutning till extra konstnärspension från undervisnings- och kulturministeriet till Keva. Den föreslagna överföringen förorsakar inte Keva väsentliga konsekvenser gällande personalen eller andra konsekvenser, eftersom antalet ansökningar är ringa. Vid undervisnings- och kulturministeriet har behandlingen av ansökningarna sammanlagt tagit 0,08 årsverken i anspråk.

Keva sköter redan utbetalningarna och en del av behandlingen av de familjepensioner som avses i denna proposition. Därtill ger Keva dem som ansöker om pensionen rådgivning. Ingen har sökt ändring i beslut gällande familjepensionerna, och det är inte troligt att något betydande antal sådana skulle föranledas av denna proposition.

3.3 Samhälleliga konsekvenser

Genom de föreslagna familjepensionerna tryggas utkomsten för änkan eller änklings jämte minderåriga barn som lever kvar efter det att en konstnär med ringa inkomster avlidit. Familjepensionen är liten till sitt belopp, med trots det av betydelse för personer med ringa inkomster. Den föreslagna ändringen ändrar eller påverkar inte förmånstagarnas rättsliga ställning i väsentlig grad. Med stöd av extra konstnärspension beviljas enligt förslaget barnpension endast i synnerligen få fall, eftersom konstnärspension i allmänhet beviljas till konstnärer som fyllt sextio år.

3.4. Könrelaterade konsekvenser

Propositionen gäller i regel kvinnor. Största delen av förmånstagarna är änkor. De flesta förmånslåtarna har hittills varit män. Dessutom finns det en avsevärd skillnad mellan könen i fråga om förväntad livslängd, och den är i kvinnornas favör.

4 Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid undervisnings- och kulturministeriet i samarbete med Keva.

Propositionen har sänts på remiss. Remissvar inlämnades av finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Keva, Centret för konstfrämjande, Grafia rf, Finlands tonsättare rf, Forum Artis rf, Suomen kirjailijaliitto ry och Konstnärsgillet i Finland rf.

Propositionen har preciserats på grund av remissvaren. Finansministeriet har begrät en precisering angående den arbetsmängd som överförs på Keva. Social- och hälsovårdsministeriet och Keva har föreslagit en del preciseringar i motiveringen och paragrafernas utformning, och dessa har beaktats. Konstnärsförbunden understödde propositionen. Kapitalinkomster ske enligt förslaget inte räknas som inkomst som drar ner på pensionen, eftersom de karakteriseras av oregelbundenhet och de som ansöker om pensionen inte har sådana i högre grad.

Propositionen har granskats vid justitieministeriets laggranskningsenhet. Kevas bemyndigande har preciserats och överflödiga definitioner har utelämnats.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1 §. Rätt till familjepension. I paragrafen föreslås att när den som erhållit extra konstnärspension avlidit, utbetalas på ansökan av hans eller hennes förmånstagare efterlevandepension och barnpension (*familjepension*) enligt bestämmelserna i denna lag. Med extra konstnärspension avses extra konstnärspensioner enligt lagen om extra konstnärspensioner och enligt det genom den lagen upphävida statsrådsbeslutet om extra konstnärspensioner.

2 § Efterlevande makes rätt till pension. Enligt förslaget till paragrafens 1 mom. ska en efterlevande make ha rätt till efterlevandepension, om han eller hon ingått äktenskap med förmånslåtarens innan denne fyllt 65 år, om han eller hon har ett barn med förmånslåtarens.

I förslaget till paragrafens 2 mom. föreskrivs om den efterlevande makens rätt till efterlevandepension i fall där förmånslåtarens och den efterlevande maken inte har några barn tillsammans. I så fall föreslås den efterlevande maken ha rätt till efterlevandepension på villkor att äktenskapet ingåtts innan den efterlevande maken fyllt 50 år och förmånslåtarens 65 år och att äktenskapet före förmånslåtarens död har varat i minst fem års tid. Därutöver krävs att den efterlevande maken vid förmånslåtarens död är minst 50 år fyllda eller under minst tre års tid fått invalidpension.

En efterlevande make har inte rätt till efterlevandepension enligt 1 mom. om barnet har givits som adoptivbarn utanför familjen före förmånslåtarens död eller är förmånslåtarens barn som den efterlevande maken har adopterat efter förmånslåtarens död.

Enligt den föreslagna paragrafens 4 mom. har den efterlevande maken, om han eller hon på grund av ett tidigare äktenskap är berättigad till en familjepension motsvarande den enligt lagen om konstnärspension, inte rätt till ytterligare en familjepension.

3 § Barns rätt till pension. Rätt till barnpension vid förmånslåtarens död har ett barn som inte har fyllt 18 år och som är barn till förmånslåtarens och barn till den efterlevande maken och som bodde i samma hushåll som förmånslåtarens och den efterlevande maken vid förmånslåtarens död. Enligt förslaget till paragrafens 2 mom. beviljas barnpension i första hand till barnet efter de egna föräldrarna. Rätt till barnpension kan inte uppkomma efter flera än förmånslåtare samtidigt. Om ett barn som får barnpension efter två förmånslåtare senare beviljas barnpension efter sin egen förälder, upphör den barnpension som först beviljats efter annan förmånslåtare från den tidpunkt vid vilken den barnpension som beviljats efter en egna föräldern börjar.

4 § Begränsning av rätten till pension. I paragrafens 1 mom. föreslås att den efterlevande maken, utöver vad som föreskrivs i 2 §, inte ska ha rätt till efterlevandepension om hans eller hennes pension och familjepension samt förvärvsinkomst sammanlagt överskrider det månatliga belopp som anges i 3 § i lagen om extra konstnärspensioner (194/2016). I förslaget föreskrivs om en inkomstgräns, eftersom det i fråga om alla familjepensioner handlar om att anpassa familjepensionens belopp till ifrågavarande persons övriga inkomster. Det vore enklare att införa en begränsning, eftersom det ändå inte skulle gälla efterlevande make som har minderåriga barn med förmånslåtarens.

När den efterlevande maken blir enda förmånstagare, kontrolleras hans eller hennes inkomster enligt den fastställda beskattningen från föregående år. Den föreslagna inkomstgränsen motsvarar läget för övriga pensioners del när den efterlevandes inkomst är lika stor som för dem, i relation till den som den som endast hade lyft konstnärspension hade haft. Det innebär att i

frågavarande pension ska motsvara en efterlevandepension som grundar sig på en konstnärspension.

Kapitalinkomster ska inte beaktas, eftersom de kan vara oregelbundna. Inte heller ska man beakta den efterlevande makens egna pensionsarrangemang, eftersom dessa beror på personliga besparingar.

Enligt 2 § ska den som genom brott uppsåtligt har orsakat förmånslåtarens död inte ha rätt till familjepension.

5 §. Grund för, beloppet på och justering av pensionen. Enligt paragrafens 1 mom. är grunden för familjepensionen den extra konstnärspension som förmånslåtarens vid sin död får av staten. Enligt paragrafens föreslagna 2 mom. är den efterlevande makens pension 6/12 av förmånslåtarens pension, om förmånstagaren är änkan eller änklungen eller den efterlevande maken med ett barn. Enligt förslaget minskar den efterlevande makens pension ju mer antalet barn som är förmånstagare ökar. Den efterlevande makens pension föreslås vara ett belopp som utgör 5/12 när det utöver honom eller henne också finns två barn som förmånstagare, 3/12 när antalet barn är tre och 2/12 när antalet barn är fyra eller flera.

Enligt paragrafens 3 mom. ska barnpensionens belopp bestämmas enligt antalet barn som är förmånstagare. Barnpensionens belopp föreslås vara 4/12 om det endast finns ett barn som är förmånstagare. Om det finns två sådana barn föreslås det vara 7/12 av förmånslåtarens pension, om antalet är tre, 9/12 och om antalet barn är fyra eller flera, 10/12 av förmånslåtarens pension. Enligt paragrafens 4 mom. ska det sammanlagda beloppet av barnpensionerna delas jämnt mellan de barn som är förmånstagare.

Enligt paragrafens 5 mom. ska beloppet av familjepensionen och hur den fördelas mellan förmånstagarna justeras när antalet förmånstagare förändras. Justeringen görs från ingången av kalendermånaden efter förändringen. Om utbetalningen av familjepensionen till någon av förmånstagarna avbrutits eller minskats, riktas avbrottet eller minskningen till den personens andel av familjepensionen.

6 §. Beviljande och betalning av pension. Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. beviljas och utbetalas pensionen av Keva. Enligt paragrafens 2 mom. ska bestämmelser om ansökan om och utbetalning av pensionerna samt om de uppgifter som ska uppges i ansökan och de redogörelser som ska fogas till ansökan utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet. Bestämmelsen om bemyndigande är allmänt förekommande i denna typ av lag.

7 §. Begynnelse tidpunkten för familjepension och utbetalning retroaktivt. Enligt förslaget bestäms i paragrafens 1 mom. att familjepension utbetalas från och med ingången av den kalendermånad som följer på förmånslåtarens död. Till förmånslåtarens barn som fötts efter dennes död, betalas familjepension från och med den kalendermånad som följer på födseln. Familjepension utbetalas inte retroaktivt utan vägande skäl för längre tid än sex månader före den månad då ansökan om pensionen lämnats in.

8 §. Beviljande av familjepension för viss tid. Om någon utredning om förmånslåtarens död inte kan läggas fram, men det är sannolikt att han eller hon har avlidit genom drunkning, eller till följd av någon annan olycka eller därmed jämförbar orsak, kan familjepension beviljas för viss tid. När familjepension beviljas för en viss tid enligt 1 mom., dras förmånslåtarens extra konstnärspension in från och med den dag familjepensionen börjar utbetalas.

9 §. När rätten till familjepension upphör samt anmälningsplikt. Rätten till pension för efterlevande make dras in, om den efterlevande maken ingår ett nytt äktenskap före fyllda 50 år.

Den som får efterlevandepension är skyldig att uppge för Keva att han eller hon ingått äktenskap. Därtill föreslås i paragrafen en hänvisningsbestämmelse till 4 §, för om den efterlevande maken blir enda förmånstagare ska man tillämpa bestämmelsen om en begränsning av pensionen på honom eller henne. Rätten till barnpension upphör, när barnet fyller 18 år eller om han eller hon adopteras av någon annan än förmånslåtarens efterlevande make eller dennes nya make. Om ett barn som får barnpension adopteras av någon annan än förmånslåtarens efterlevande make eller dennes make, är adoptivföräldrarna skyldiga att uppge för Keva att de adopterat barnet.

10 §. Engångsbetalning av efterlevandepension. När efterlevandepensionen upphör enligt 9 § 1 mom., betalas till den efterlevande maken ett engångsbelopp som är lika stort som efterlevandepensionen för tre år hade varit. Grunden för beloppet är den månadspension som senast har betalats ut.

11 §. Sökande av ändring. På Kevas beslut om familjepension enligt denna lag tillämpas bestämmelserna i 9 kap. om ändringssökande och om undanröjande av lagkraftvunnet beslut i pensionslagen för den offentliga sektorn (81/2016). Första besvärinstans föreslås vara nämnden för ändring i beslut gällande arbetspensioner, och andra besvärinstans försäkringsdomstolen. För yrkande på ändring i ett beslut anslås enligt förslaget 30 dagar från delfåendet. Keva ska enligt förslaget ha rätt att korrigera ett tidigare lagvunnet beslut, om det framkommer något nytt av utredningarna.

12 §. Upphörande med utbetalning och återkrav av utbetald pension. Keva får besluta att utbetalningen av pension ska upphöra och att redan utbetald pension ska återkrävas, om pensionssökanden i pensionsansökan har uppgett felaktiga eller vilseledande uppgifter om en omständighet som väsentligt har inverkat på erhållande av pension. Enligt förslaget till paragrafens 2 mom. har Keva rätt att för extra konstnärspensioners del bestämma att en del av det belopp som återindrivs inte ska indrivas, om en återindrivning till fullt belopp är orimligt med tanke på pensionstagarens ekonomiska ställning.

13 §. Justering av pensioner och inkomstgränser Pension enligt denna lag justeras kalenderårsvis enligt bestämmelserna i 98 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006). Den inkomstgräns som anges i 5 § i denna lag justeras årligen från och med ingången av januari med den lönekoeficient som avses i 96 § 1 mom. i lagen om pension för anställda. En indexbindning är nödvändig för att pensionerna och inkomstgränserna ska följa den allmänna kostnadsutvecklingen.

14 §. Ikraftträdande. Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2018. Genom denna lag upphävs enligt förslaget statsrådets beslut om extra familjepensioner i anslutning till extra konstnärspensioner (216/1974). Beslutet ska dock före denna lags ikraftträdande tillämpas på de ansökningar som anhängiggörs och som behandlas vid undervisnings- och kulturministeriet.

2 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Extra konstnärspension är inte någon förmån i anslutning till förvärvsinkomsten, såsom arbetsinkomst, som intjänas under anställningsförhållandets gång. Den är en behovsprövad förmån som beviljas på grund av personliga konstnärliga meriter. Bedömningen sker genom kollegial bedömning. Därmed faller familjepensioner som beviljas på grund av extra konstnärspension inte under egendomsskyddet enligt 15 § i grundlagen innan pensionen har beviljats.

Lagförslaget anknyter till 6 § i grundlagen eftersom den placerar pensionstagarna i ojämlik ställning. Extra pensioner beviljas också på grund av idrottsliga meriter, och har tidigare även

beviljats redaktörer (de så kallade journalistpensionerna). I anslutning till övriga extra pensioner finns inga familjepensioner.

Enligt 80 § i grundlagen ska det dock genom lag utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter. Det nuvarande systemet, som grundar sig på statsrådets beslut och som delvis delgetts genom ett cirkulär, uppfyller inte dessa krav.

På grund av vad som ovan anförts, anser regeringen att det lagförslag som propositionen innehåller, kan behandlas i vanlig ordning i enlighet med 72 § i grundlagen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om familjepensioner som beviljas utifrån extra konstnärspensioner

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Rätt till familjepension

När den som erhållit extra konstnärspension avlidit, betalas på ansökan av den avlidnas för-
månstagare och i enlighet med bestämmelserna i denna lag efterlevandepension och barnpens-
ion (*familjepension*) till förmånstagarna.

2 §

Efterlevande makes rätt till pension

En efterlevande make har rätt till efterlevandepension, om

- 1) han eller hon har ingått äktenskap med förmånslåtarens innan denne fyllt 65 år, och
- 2) han eller hon har eller har haft ett gemensamt barn med förmånslåtarens.

Rätt till efterlevandepension har också en sådan efterlevande make vars äktenskap hade in-
gått innan den efterlevande maken fyllde 50 år och förmånslåtarens 65 år och äktenskapet
hade varat minst fem år, om den efterlevande maken

- 1) har fyllt 50 år vid förmånslåtarens död, eller

2) vid förmånslåtarens död hade fått invalidpension enligt en arbetspensionslag som avses i
3 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006) eller enligt folkpensionslagen (568/2007) i
minst tre års tid.

Den efterlevande maken har inte rätt till efterlevandepension enligt 1 mom. om barnet har
givits som adoptivbarn utanför familjen före förmånslåtarens död eller är förmånslåtarens barn
som den efterlevande maken har adopterat efter förmånslåtarens död.

Om den efterlevande maken på basis av ett tidigare äktenskap har rätt att få motsvarande
familjepension utifrån en extra konstnärspension, uppkommer inte rätt till ny familjepension.

3 §

Barns rätt till pension

Rätt till barnpension vid förmånslåtarens död har ett barn som inte har fyllt 18 år och som är
barn till förmånslåtarens och barn till den efterlevande maken och som bodde i samma hushåll
som förmånslåtarens och den efterlevande maken vid förmånslåtarens död.

Barnpension beviljas i första hand efter barnets egen förälder. Rätt till barnpension kan inte
uppkomma efter flera än två förmånslåtare samtidigt. Om ett barn som får barnpension efter
två förmånslåtare senare beviljas barnpension efter sin egen förälder, upphör den barnpension
som först beviljats efter annan förmånslåtare från den tidpunkt vid vilken den barnpension
som beviljats efter den egna föräldern börjar.

4 §

Begränsning av rätten till pension

En efterlevande make som är den enda förmånstagare som har rätt till familjepension, har inte rätt till efterlevandepension om summan av hans eller hennes regelbundna förvärvsinkomster samt pensionsinkomster enligt arbetspensionslagarna överskrider det månatliga belopp som anges i 3 § i lagen om extra konstnärspensioner (194/2016). När den efterlevande maken blir enda förmånstagare, kontrolleras hans eller hennes inkomster utifrån den fastställda beskattningen för föregående år.

Rätt till familjepension har inte den som genom brott uppsåtligt har orsakat förmånslåtarens död.

5 §

Grund för, beloppet av och justering av pensionen

Grunden för familjepensionen är den av staten beviljade extra konstnärspension som förmånslåtarens får vid sin död.

Av grunden för familjepensionen utgör efterlevandepensionen

1) 6/12, om förmånstagare är den efterlevande maken ensam eller den efterlevande maken och ett barn,

2) 5/12, om förmånstagare är den efterlevande maken och två barn,

3) 3/12 om förmånstagare är den efterlevande maken och tre barn,

4) 2/12 om förmånstagaren är den efterlevande maken och fyra eller flera barn.

Av grunden för familjepensionen utgör barnpensionen sammanlagt

1) 4/12, om det finns ett barn,

2) 7/12, om barnen är två,

3) 9/12 om barnen är tre,

4) 10/12, om barnen är fyra eller flera.

Det sammanlagda beloppet av barnpensionen fördelas jämnt mellan de barn som är förmånstagare.

Familjepensionens belopp och dess fördelning mellan förmånstagarna justeras, om antalet förmånstagare förändras. Justeringen görs från ingången av kalendermånaden efter förändringen. Om betalningen av familjepensionen till någon av förmånstagarna avbrutits eller minskats, hänförs sig avbrottet eller minskningen till den personens andel av familjepensionen.

6 §

Beviljande och betalning av pension

Familjepension beviljas och betalas av Keva.

Genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet utfärdas bestämmelser om ansökan om och betalning av familjepension samt om de uppgifter och utredningar som ska ingå i ansökan.

7 §

Begynnelse tidpunkten för familjepension och utbetalning retroaktivt

Familjepension betalas från ingången av kalendermånaden efter den månad under vilken förmånslåtarens avled. Till ett barn som fötts efter förmånslåtarens död betalas familjepension från ingången av kalendermånaden efter barnets födelse.

Familjepension betalas inte utan särskilda skäl retroaktivt för längre tid än sex månader före den månad då ansökan om pension gjordes.

8 §

Beviljande av familjepension för viss tid

Om någon utredning om förmånslåtarens död inte kan läggas fram, men det är sannolikt att han eller hon har avlidit genom drunkning, eller till följd av någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, kan familjepension beviljas för viss tid.

När familjepension beviljas för viss tid i enlighet med 1 mom., dras förmånslåtarens extra konstnärspension in den dag familjepensionen börjar.

9 §

När rätten till familjepension upphör samt anmälningsplikt

Rätten till efterlevandepension upphör, om den efterlevande maken ingår nytt äktenskap före fyllda 50 år. Den som får efterlevandepension är skyldig att uppge för Keva att han eller hon ingått äktenskap. Rätten till efterlevandepension upphör också om den efterlevande maken blir enda förmånstagare och hans eller hennes inkomster överskrider det belopp som anges i 4 §.

Rätten till barnpension upphör när barnet fyller 18 år eller om han eller hon ges som adoptivbarn till någon annan än förmånslåtarens efterlevande make eller dennes nya make. Om ett barn som får barnpension ges som adoptivbarn till någon annan än förmånslåtarens efterlevande make eller dennes make, är adoptivföräldrarna skyldiga att underrätta Keva om att de adopterat barnet.

10 §

Engångsbetalning av efterlevandepension

När efterlevandepensionen upphör i enlighet med 9 § 1 mom., betalas till den efterlevande maken ett engångsbelopp som är lika stort som efterlevandepensionen för tre år hade varit. Grunden för engångsbeloppet är den månadspension som senast har betalats ut.

11 §

Sökande av ändring

På ändringssökande i ett beslut av Keva enligt denna lag tillämpas bestämmelserna om ändringssökande och om undanröjande av ett lagkraftvunnet beslut i 9 kap. i pensionslagen för den offentliga sektorn (81/2016).

12 §

Upphörande av utbetalning av pension och återkrav av utbetald pension

Keva får besluta att utbetalningen av pension ska upphöra och att redan utbetald pension ska återkrävas, om pensionssökanden i sin ansökan har gett felaktiga eller vilseledande uppgifter om en omständighet som väsentligt har inverkat på erhållande av pension.

Keva får i fråga om extra konstnärspensioner besluta att återkrav inte görs på en del av den pension som ska återkrävas, om återkrav till fullt belopp är orimligt med tanke på pensionstagarens ekonomiska ställning.

13 §

Justering av pensionen och inkomstgränser

Pension enligt denna lag ska justeras kalenderårsvis med iakttagande av 98 § i lagen om pension för arbetstagare. Den inkomstgräns som anges i 4 § ska justeras årligen från ingången av januari med den lönekoeficient som avses i 96 § 1 mom. i den lagen.

14 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs statsrådets beslut om extra familjepensioner i anlutning till extra konstnärspensioner (216/1974). Beslutet tillämpas dock på ansökningar som anhängiggjorts före lagens ikraftträdande och behandlas vid undervisnings- och kulturministeriet.

Helsingfors den 18 maj 2017

Statsminister

Juha Sipilä

Europa-, kultur- och idrottsminister Sampo Terho